

Democràcia i participació social

Codi: 101666

Crèdits: 6

Titulació	Tipus	Curs	Semestre
2500260 Educació social	OT	3	2
2500260 Educació social	OT	4	0

Professor de contacte

Nom: Jonatan Sánchez Rico

Correu electrònic: Jonatan.Sanchez@uab.cat

Utilització d'idiomes a l'assignatura

Llengua vehicular majoritària: català (cat)

Grup íntegre en anglès: No

Grup íntegre en català: Sí

Grup íntegre en espanyol: No

Equip docent

Jonatan Sánchez Rico

Prerequisits

No es planteja cap prerequisit per cursar l'assignatura

Objectius

L'assignatura vol aportar a la titulació d'Educació Social, i més específicament a la menció d'educació sociocomunitària, una visió sobre la democràcia i la participació social que sigui útil per al treball socioeducatiu en els seus diversos àmbits i contextos territorials i institucionals.

Des del punt de vista conceptual, partirem d'una comprensió de la democràcia que vagi més enllà dels aspectes formals i institucionals de la mateixa (Democràcia entesa com a conjunt de procediments i Institucions vinculades al poder de l'Estat) i que incorpori les seves dimensions social (¿Què és i com es construeix una societat democràtica? ¿Quina relació hi ha entre democràcia i societat civil, entre democràcia i ciutadania, i entre democràcia i desigualtats socials?); tot vinculant l'anàlisi de la democràcia i el de l'estructura social (processos de l'estat, del mercat i de la societat civil). Reflexionarem sobre pràctiques consolidades com la participació ciutadana a l'esfera local promoguda per les administracions públiques, així com conceptes emergents com els béns comuns, la innovació social, la economia col·laborativa o la relació entre acció política i TIC.

Posarem l'èmfasi en l'anàlisi de la participació social com a una pràctica educativa amb potencialitat transformadora dels contextos socials (condicions de vida, barris i entorns residencials, projectes socioeducatius, etc.) i en el coneixement de estratègies, mètodes, tècniques i dispositius (bones pràctiques) que permetin fomentar la participació de la ciutadania. Analitzarem diverses experiències de participació sociocomunitària amb diferents col·lectius i amb estratègies i metodologies d'intervenció diverses.

Competències

Educació social

- Contextualitzar l'acció socioeducativa en funció dels diferents paradigmes teòrics que han elaborat les ciències de l'educació i en funció del context socio-històric dels individus, grups i institucions.
- Desenvolupar estratègies d'aprenentatge autònom.
- Dissenyar i desenvolupar processos de participació ciutadana i acció socio-comunitària.
- Dominar els coneixements teòrics i aplicats de les diferents Ciències de l'Educació que li permetin desenvolupar la capacitat d'anàlisi i observació de la realitat social i educativa
- Mantenir una actitud de respecte al medi (natural, social i cultural) per fomentar valors, comportaments i pràctiques que atenguin a la igualtat de gènere, equitat i respecte als drets humans.
- Respectar la diversitat i la pluralitat d'idees, persones i situacions.
- Treballar en equips i amb equips (del mateix àmbit o interdisciplinar).

Resultats d'aprenentatge

1. Analitzar diferents tipus de comunitats i les principals característiques que les defineixen i configuren.
2. Analitzar i aplicar el raonament crític a la comprensió de la Democràcia representativa versus participativa. Poder, govern i governabilitat.
3. Aplicar tècniques de participació: investigació acció participativa (IAP), al diagnòstic comunitari.
4. Conèixer la diversitat i pluralitat d'idees, persones i situacions que configuren una comunitat.
5. Dissenyar i desenvolupar processos participatius d'educació sociocomunitària.
6. Dissenyar i regular espais d'aprenentatge en contextos de diversitat i que atenguin a la igualtat de gènere, a la equitat i al respecte als drets humans que conformen els valors de la formació ciutadana.
7. Identificar, descriure i analitzar models didàctics, estratègies i materials curriculars sobre la cultura política i la cultura cívica.
8. Lliurar en temps i forma les activitats proposades.
9. Mantenir una actitud de respecte, pràctiques i comportaments que atenguin a l'equitat i inclusió.
10. Organitzar el treball de forma estructurada en relació a les demandes.
11. Reflexionar, valorar i aplicar els canvis necessaris en la pràctica educativa sobre el concepte de participació. Participació com a finalitat i com a mitjà per al canvi.
12. Reflexionar, valorar i aplicar els canvis necessaris en la pràctica educativa sobre la participació ciutadana des de l'administració: models i dispositius.
13. Reflexionar, valorar i aplicar els canvis necessaris en la pràctica educativa sobre la participació social des dels actors socials: moviments socials i associacions.
14. Saber relacionar-se (empatitzar) amb les diferents opcions ideològiques i vitals que integren les comunitats.
15. Treballar en equips multidisciplinars desenvolupant processos d'educació sociocomunitària.

Continguts

BLOC I: DEMOCRACIA i PARTICIPACIÓ

Introducció: Democràcia i participació:

- Per a què participar si estem en democràcia?
- La participació a la societat democràtica
- Democràcia representativa, democràcia radical i democràcia participativa.

La construcció d'una societat democràtica

- La societat democràtica: àmbits i condicions
- El paper de la societat civil en la construcció de la societat democràtica
- L'economia social com a economia democràtica
- El paper de l'Estat en la societat democràtica

BLOC II. INTRODUCCIÓ A LA PARTICIPACIÓ CIUTADANA DES L'ÀMBIT LOCAL . El què, el qui i el com:
criteris de participació ciutadana

- Les capacitats ciutadanes

- Individus i associacions
- Processos, òrgans i mecanismes de participació
- Les decisions ciutadanes
- El diàleg ciutadà
- Balanç de dues dècades de polítiques locals de participació

BLOC III: EXCLUSIÓ SOCIAL, COMUNITAT I PARTICIPACIÓ

- La participació en contextos vulnerables
- Ciutadania i Inclusió Social
- La participació ciutadana como a pràctica socioeducativa i transformadora

BLOC IV. CANVI D'ÈPOCA I PARTICIPACIÓ POLÍTICA.

- Transformacions en l'estructura social
- Crisis de la política?
- Respostes ciutadanes davant la crisis
- Moviments socials
- Innovació social.
- Els béns comuns.

BLOC TRANSVERSAL: SESSIONS METODOLÒGIQUES I ANÀLISIS D'EXPERIÈNCIES.

- Mètodes 1: El disseny del procés participatiu
- Mètodes 2: Sociograma, Visions de Futur i Arbre de problemes.
- Mètodes 3: La dinamització d'un procés participatiu
- Mètodes 4: El facilitador d'un procés participatiu.
- Anàlisis de casos i experiències.

Metodologia

Exposicions per part del professorat dels continguts i qüestions bàsiques del temari. Es realitza amb tot el grup classe i permet l'exposició dels principals continguts a través d'una participació oberta i activa per part dels estudiants

Espais de treball en grup reduïts (1/3 del gran grup) supervisat pel professorat on mitjançant anàlisi de documents, resolució de casos i activitats diverses s'aprofundeix en els continguts i temàtiques treballades en el gran grup

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Classe Magistral	35	1,4	1, 2, 4, 6, 7, 11, 12, 13
Presentacions (i debat) a classe del treballs de grup	10	0,4	3, 7, 8, 9, 10, 15
Tipus: Supervisades			
Tutories grupals	20	0,8	1, 2, 3, 5, 6, 8, 9, 10, 11, 15
Tutories individuals	10	0,4	1, 2, 3, 7, 8, 10, 11, 12
Tipus: Autònomes			
Estudi	25	1	1, 2, 4, 5, 7, 11, 12, 13

Lectura obligatoria	25	1	1, 2, 7, 8, 11, 12, 13
Realització de treballs	25	1	1, 3, 4, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 15

Avaluació

L'avaluació de l'assignatura es farà en base a les proves següents

a) 50% de la nota final correspon a una prova escrita a realitzat en acabar les presentacions teòriques per part del professor, normalment l'últim dia lectiu del mes de desembre. El primer dia lectiu després de festes, es faran públiques les notes de la prova escrita, i l'alumne que així ho sol·liciti disposarà d'una tutoria individual per revisar la seva prova i demanar explicacions sobre els criteris de correcció de la mateixa

b) 10% de la nota correspon a la presentació per escrit d'un comentari sobre alguna lectura de la bibliografia del curs. El punt corresponent a aquesta prova (10%) s'otorgarà automàticament a totes i tots les/els alumnes que presentin en temps i forma el seu comentari. En cas que algun comentari de text no compleixi els requisits mínims, rebrà per part del docent les explicacions i justificacions pertinents

c) 40% de la nota correspon a la realització i presentació oral d'un treball de grup. Tots els treballs de grup seran discutits pel docent en sessió de seminari

Per aprovar l'assignatura serà obligatori haver-se presentat a totes les proves i haver aprovat les proves a) i c). Els i les alumnes que no havent superat alguna de les dues proves acreditin una assistència a classe superior al 80% tindran dret a fer exercicis compensatoris que s'hauran d'establir individualment, en funció de les avaluacions obtingudes

AVIS: El plagi de treballs és motiu de suspens de l'assignatura

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Activitat/control de recuperació	màx 60%	0	0	1, 2, 4, 5, 6, 7, 11, 12, 13
Comentari de lectures	10%	0	0	1, 2, 4, 7, 8, 10, 11, 12, 13
Presentació final del Treball en Grup	40%	0	0	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15
Prova escrita	50%	0	0	1, 2, 4, 7, 11, 12, 13

Bibliografia

ALONSO, H.; RUIZ, P.; SÁNCHEZ, J.; OFICIALDEGUI, R. (2014). "Exclusión social, medio abierto e incorporación social en la Asociación Bizitegi: un modelo de intervención socioeducativa en programas de reinserción social desde la Pedagogía Social Comunitaria". Educación Social. Revista de Intervención Socioeducativa, 57, p. 48-66

ALTMAN, D. (2010): Democràcia directa, democràcia representativa i apoderament ciutadà. Barcelona. Generalitat de Catalunya

BLANCO, I., GOMÀ, R. (2002). Gobiernos Locales y Redes Participativas. Barcelona: Ariel.

BRUGUÉ TORRUELLA, QUIM (2012): És la política, idiotes! Girona. Editorial l'Accent.

CASTELLÀ, C., GARCIA-BRUGADA, M., & PARÉS, C. (2015). Repensant la participació de la ciutadania al món local. Barcelona: Diputació de Barcelona.

CASTELLÀ JOSA, CAROLA (2009): "Participació i qualitat democràtica. Criteris de qualitat en l'anàlisi de processos de participació de Catalunya". Tesina no publicada.

CASTELLÀ JOSA, CAROLA (2016): "Què vol dir participar en el canvi d'època? De la governança participativa a les noves estratègies de participació. El cas de la Política d'Immigració a Catalunya (2007-2014). Tesi Doctoral. Barcelona: UAB-IGOP

FONT, J; BLANCO, I (2003): "Polis, la ciutat participativa" Participar en els municipis. Qui, com i per què? . Diputació de Barcelona. Patronat de Flor de Maig.

FONT, N (1998): Democràcia i participació ciutadana. Barcelona: Fundació Jaume Bofill.

Generalitat de Catalunya (2010) Pla d'acció per la inclusió i la cohesió social a Catalunya 2010-2013
Barcelona: Generalitat de Catalunya.

GOMÀ, RICARD (2016). "Exclusión Social y políticas públicas. La construcción colectiva de la inclusión social". Pág 13 a 47 a Morata, T (2017) Pedagogía social comunitaria y exclusión social. Madrid. Ed. Popular.

Institut de Govern i Polítiques Públiques (2006): La dimensión social de la exclusión social y las políticas de protección social. Ministerio de Trabajo y Asuntos Sociales. Madrid. Investigación.

KALEIDOS.RED (2008): Equipamientos municipales de proximidad. Metodologías para la participación ciudadana. Gijón: ediciones TREA

KERBO, H.R. (2004): Estratificación social y desigualdad. Madrid: McGraw-Hill.

MARTÍ, J., PASCUAL, J., REBOLLO, O. (coord.) (2005): Participación y desarrollo comunitario en medio urbano. Madrid, IEPALA/CIMAS

MARTÍ-COSTA y PARÉS, M. (COORDS.) (2009): "Llei de barris: ¿cap a una política de regeneración urbana participada i integral?". Barcelona: Generalitat de Catalunya.

MONTERO, M. (2003): Teoría y práctica de la psicología comunitaria. Buenos Aires. Paidós.

PARÉS, M. (Coord.) (2009): Participación y calidad democrática. Evaluando las nuevas formas de democracia participativa. Barcelona: Ariel.

PARÉS, M. (Coord.) (2014): EL VALOR DE LA PARTICIPACIÓ EN TEMPS DE

CRISI: entre la vella governança i les noves formes d'acció col·lectiva. Memòria de Recerca. Barcelona. UAB-IGOP

PATEMAN, C. (1970): Participation and Democratic Theory. Cambridge: Cambridge University Press.

PINDADO, F. (2000): La participación ciudadana en la vida de las ciudades. Barcelona. Ediciones del Serbal.

PINDADO, FERNANDO; REBOLLO, ÒSCAR (2015): " Informe sobre el Debate público y Calidad Democrática"; Barcelona, Edición propia IGOP.

REBOLLO, O. Y CARMONA, M. (2009): Guia operativa d'acció comunitària. Barcelona: Ajuntament de Barcelona. Acció Social i ciutadania.

RENDUELES, CESAR ; SUBIRATS, JOAN (2016): Los (bienes) comunes. ¿Oportunidad o espejismo?. Barcelona Editorial Icaria. Colección Más Madera.

SUBIRATS I HUMET, JOAN - director- Institut de Govern i Polítiques Públiques (IGOP) (2005) "Perfils d'exclusió social urbana a Catalunya". Barcelona: Col·lecció Documents. Servei de Publicacions Universitat Autònoma de Barcelona.

SUBIRATS, J. (2011). Otra sociedad ¿Otra política? De "no nos representan" a la democracia de lo común. Barcelona: Icaria Editorail.

SUBIRATS, J. (Dir) (2005): *Perfils d'exclusió social urbana a Catalunya*. Barcelona: Servei de publicacions de la UAB.

SUBIRATS, J., & PARÉS, M. (2014). Cambios sociales y estructuras de poder ¿Nuevas ciudades, nueva ciudadanía? *Interdisciplina*, 2(2), 97-118.

SUBIRATS, J., BRUGUÉ, Q., GOMÀ, R. (2002). *Redes, territorio y gobierno. Nuevas respuestas locales ante los retos de la globalización*. Barcelona: Diputació de Barcelona.

VIEJO, R. Y otros (2009): "La participación ciudadana en la esfera pública: enfoques teórico-normativos y modelos de democracia", en PARÉS, M. (Coord.): *Participación y calidad democrática*. Barcelona: Ariel; p. 29-54.

VILLASANTE (1995): *Las democracias participativas*. Madrid: HOAC.

VILLASANTE (1998): *Cuatro redes para mejor-vivir*. Vol I y II. Buenos Aires: Lumen

VILLASANTE, TOMAS; MONTAÑÉS, MANUEL; MARTÍ, JOEL (2000): "La investigación social participativa. Construyendo Ciudadanía". *Red CIMS (Red de colectivos y movimientos sociales*. Madrid: El Viejo Topo.

WILKINSON, R. y PICKETT, K. (2009): *Desigualdad. Un análisis de la (in)felicidad colectiva*. Madrid: Turner.

ZUBERO, I. (2015). *Innovación social: una propuesta para pensar las prácticas sociales en clave de transformación social*. A J. Subirats, A. García-Bernardos, & (eds), *Innovación social y políticas urbanas en España* (p. 9-24). Barcelona: Ariel.

ZUBERO, IMANOL (2017): *El papel de la comunidad en la exclusión social*. En Morata, T (2017) *Pedagogía social comunitaria y exclusión social*. Madrid. Ed. Popular